

Tọa độ (x, y) tại thời điểm $t (t > 0)$ của một điểm P chuyển động trên mặt phẳng tọa độ xy được biểu diễn bởi $x = t^2 \cos t$, $y = t^2 \sin t$. Gọi O là gốc tọa độ và gọi $\vec{v}$ là vector vận tốc của P tại thời điểm t .

- (1) Gọi góc giữa $\overrightarrow{OP}$ và $\vec{v}$ là $\theta(t)$. Tính giới hạn $\lim_{t \rightarrow \infty} \theta(t)$.
- (2) Trong các giá trị của $t (t > 0)$ sao cho $\vec{v}$ song song với trục y thì giá trị nhỏ nhất là t_1 , giá trị nhỏ tiếp theo là t_2 . Chứng minh bất đẳng thức $t_2 - t_1 < \pi$

Lời giải:

- (1) Với $P(x, y)$ và $x = t^2 \cos t$, $y = t^2 \sin t$ ta có: $\overrightarrow{OP} = t^2 (\cos t, \sin t)$

$$\frac{dx}{dt} = 2t \cos t - t^2 \sin t, \quad \frac{dy}{dt} = 2t \sin t + t^2 \cos t$$

$$\text{Khi đó } \vec{v} = t(2 \cos t - t \sin t, 2 \sin t + t \cos t)$$

$$\text{Ta có: } \overrightarrow{OP} \cdot \vec{v} = t^3 (2 \cos^2 t - t \cos t \sin t + 2 \sin^2 t + t \sin t \cos t) = 2t^3$$

$$|\overrightarrow{OP}| = t^2, \quad |\vec{v}| = t \sqrt{(2 \cos t - t \sin t)^2 + (2 \sin t + t \cos t)^2} = t \sqrt{t^2 + 4}$$

Với $\theta(t)$ ($0 \leq \theta \leq \pi$) là góc tạo bởi $\overrightarrow{OP}$ và $\vec{v}$ ta có:

$$\cos \theta(t) = \frac{\overrightarrow{OP} \cdot \vec{v}}{|\overrightarrow{OP}| \cdot |\vec{v}|} = \frac{2t^3}{t^3 \sqrt{t^2 + 4}} = \frac{2}{\sqrt{t^2 + 4}}$$

Như vậy, khi $t \rightarrow \infty$ thì $\cos \theta(t) \rightarrow 0$, $\lim_{t \rightarrow \infty} \theta(t) = \frac{\pi}{2}$

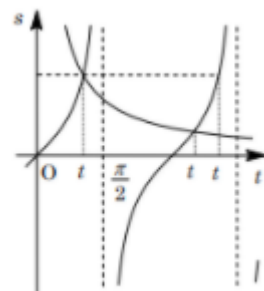
- (2) Với $t > 0$, $\vec{v}$ và trục y song song với nhau khi $\frac{dy}{dt} = 0$, $2 \cos t - t \sin t = 0$. Có nghĩa là:

$$2 \cos t = t \sin t \text{ nên với } \cos t \neq 0 \text{ ta có: } \tan t = \frac{2}{t} \quad (*)$$

Nghiệm của phương trình $(*)$ được biểu diễn dưới dạng tọa độ

t là giao điểm của $s = \tan t$ và $s = \frac{2}{t}$. Giá trị nhỏ nhất là t_1 , giá trị nhỏ tiếp theo là t_2 đều mang giá trị dương và được biểu diễn như hình vẽ bên.

Ta thấy $t_3 = t_1 + \pi$ và $t_2 < t_3$ nên $t_2 - t_1 < t_3 - t_1 = \pi$

[Giải thích]

Trên đây là bài toán cơ bản về vector vận tốc. Câu (2) có rất nhiều phương pháp giải tuy nhiên lời giải trên đây mang tính cảm tính nhất.